

**Ocena osiągnięcia naukowego i aktywności naukowej
dr Agnieszki Rogozińskiej
w związku z postępowaniem
o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego**

Wprowadzenie

Niniejsza recenzja została wykonana w odpowiedzi na pismo Przewodniczącego Rady Naukowej Instytutu Nauk o Bezpieczeństwie dr. hab. Adriana Mitreği informujące mnie o powołaniu komisji habilitacyjnej w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie dr Agnieszce Rogozińskiej oraz powierzenia mi funkcji recenzenta.

I. Charakterystyka Habilitanta – podstawowe dane o kandydacie

Dr Agnieszka Rogozińska posiada dwa tytuły zawodowe – mgr. pedagogiki resocjalizacyjnej (2002) i mgr. historii (2017). Posiada także dwa stopnie doktorskie. Stopień doktora nauk społecznych w dyscyplinie nauki o polityce nadany jej na Wydziale Prawa, Administracji i Zarządzania Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach (2018), na podstawie pracy doktorskiej pt. *Sąsiedzi Polski i bezpieczeństwo granic w myśli politycznej obozu piłsudczykowskiego (1918–1939)*. W 2023 uzyskała stopień doktora nauk społecznych w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie na Wydziale Prawa, Administracji i Zarządzania Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, na podstawie dysertacji pt. *Zagrożenia kreowane przez Federację Rosyjską i ich konsekwencje dla bezpieczeństwa państw Europy Środkowo-Wschodniej*. Ukończyła także studia podyplomowe Zarządzanie oświatą (2010) oraz Mediacje w sprawach gospodarczych z elementami wiedzy pozaprawnej (2019).

W latach 2019-2023 była zatrudniona na stanowisku adiunkta w Uniwersytecie Jana Kochanowskiego w Kielcach. Filia w Piotrkowie Trybunalskim. Na tym samym stanowisku została zatrudniona od 2023 r. do czasu obecnego w Akademii Piotrkowskiej, od 2024 r. do czasu obecnego pracuje w Akademii Sztuki Wojennej. Pracowała także na stanowisku nauczycielskim w Wyższej Szkole Biznesu i Nauk o Zdrowiu w Łodzi (2019-2021) oraz w Wyższej Szkole Kształcenia Zawodowego (2023-2024).

II. Ocena dorobku naukowo-badawczego

Agnieszka Rogozińska jako główne osiągnięcie naukowe wskazuje monografię *Problemy bezpieczeństwa państw regionu Europy Środkowo-Wschodniej*, Difin, Warszawa 2025, ss. 326. Publikacja składa się z pięciu rozdziałów, wstępu, zakończenia oraz bibliografii. We wstępie Autorka starała się w sposób ogólny scharakteryzować problemy bezpieczeństwa regionu objętego zakresem zawartym w tytule pracy. Opis ten ma stanowić sytuację problemową. Przedstawiła w nim *modus operandi* swoich badań oraz warsztat metodologiczny. Kierując się zapewne swego rodzaju ortodoksją badawczo-metodologiczno-językową, przyjętą w środowisku nauk o bezpieczeństwie (bo w taki sposób wypada pisać, aby otrzymać pozytywną recenzję), habilitantka wybór problematyki badawczej uzasadnia luką w dotychczasowych badaniach naukowych. Ową luką ma być brak wystarczającej analizy dotyczącej skuteczności „istniejących mechanizmów bezpieczeństwa. Recenzujący rzekłby, że zdanie „W związku z tym konieczna jest pogłębiona analiza bezpieczeństwa Europy Środkowo-Wschodniej, uwzględniająca wzrastającą dynamikę zagrożeń oraz istotne luki w dotychczasowych badaniach naukowych”, jest po prostu nieprawdziwe. Podobną uwagę można odnieść do oceny, że „istnieje niewiele opracowań, poświęconych szczegółowej analizie kontekstu politycznego regionu a dostępne źródła nie oferują systematycznej klasyfikacji obszarów o podwyższonym ryzyku destabilizacji”. Powyższe zdanie jest również nieprawdziwe, a ponadto jego część o źródłach destabilizacji”, przekracza umiejętność rozumienia „o co tu chodzi” przez recenzującego.

Habilitantka sformułowała główny problem badawczy oraz pięci problemów szczegółowych. Próbę rozwiązania głównego problemu badawczego można uznać za dążenie do zmniejszenia luki poznawczej, bowiem implikacje dla bezpieczeństwa regionu oraz działania minimalizujące przyszłe ryzyka zasługują na ogląd badacza. Problemy szczegółowe w sposób logiczny dopełniają problem główny, co recenzujący zauważa z uznaniem, Pewien sceptycyzm natomiast budzą hipotezy badawcze. Główna hipoteza badawcza w przekonaniu recenzenta formułuje przypuszczenie, które nie nosi znamion przypuszczenia, bowiem

zarówno w środowisku badaczy, jak i przestrzeni medialnej panuje zgoda, że różnorodne działania Federacji Rosyjskiej, w tym próba przebudowy ładu w Europie (czy tylko?), stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa regionu Europy Środkowo-Wschodniej. W konsekwencji hipotezy szczegółowe, przyjęły formę bardziej afirmatywną niż przypuszczającą. Usiłując zachować poprawność wywodu metodologicznego, Habilitantka asekuracyjnie w przypisie odwołała się do publikacji T. Plicha, *Zasady badań pedagogicznych*, tłumacząc się zupełnie niepotrzebnie, że przyjęła hipotezy szczegółowe, a ponadto bardziej zasadnym byłoby odwołanie się do dorobku metodologicznego nauk o bezpieczeństwie. Dążenie do hiperpoprawności metodologicznej przejawia się we wprowadzeniu kategorii zadań badawczych i założeń badawczych, co skutkowało banalizacją sformułowań typu „bezpieczeństwo Europy Środkowo-Wschodniej kształtowane jest w głównej mierze przez jego geopolityczne położenie i aktywność międzynarodowych struktur bezpieczeństwa takich jak NATO i Unia Europejska” oraz „Federacja Rosyjska stanowi główne źródło zagrożeń militarnych, politycznych i informacyjnych dla państw Europy-Środkowo-Wschodniej, co determinuje kierunki polityki zagranicznej regionu”. W części dotyczącej ograniczeń badawczych, recenzujący odnajduje je, aczkolwiek wskazałby dodatkowe, jak chociażby szerokie i wielowymiarowe opisanie problematyki objętej merytorycznym zakresem tytułu i zawartości monografii wskazanej jako główne osiągnięcie naukowe. Nie budzą zastrzeżenia zastosowane metody, chociaż recenzujący nie odnalazł śladów badań empirycznych, ani sondażu diagnostycznego, ani wywiadu eksperckiego, przy czym następuje ponownie odwołanie się w przypisie do dorobku metodologicznego pedagogiki, jakby dowodząc – zupełnie niepotrzebnie – że takowe metody empiryczne istnieją. Przyjrzyjmy się zatem przedmiotowej monografii. W rozdziale pierwszym *Uwarunkowania bezpieczeństwa regionalnego* Habilitantka usiłuje scharakteryzować kategorię „regionu międzynarodowego” oraz wpływ układu geopolitycznego, organizacji bezpieczeństwa międzynarodowego i inicjatyw wielonarodowych na bezpieczeństwo regionalne. Zdaniem dr. Agnieszki Rogozińskiej te trzy determinanty stanowią jakąś – mniejszą lub większą – formę promesy bezpieczeństwa w sytuacjach kryzysowych, w tym konfliktu zbrojnego, chociaż wpływ organizacji międzynarodowych jest nieco przeceniony. Wątpliwa jest teza, że postępuje jakiś „proces integracji i likwidowania barier międzynarodowych” (s. 52). Jest wręcz odwrotnie i zauważalna jest tendencja dezintegracji i kreowania barier narodowych. *Ocena zagrożeń dla bezpieczeństwa Europy Środkowo-Wschodniej* jest przedmiotem rozważań rozdziału drugiego. Dokonano w nim kategoryzacji zagrożeń na zagrożenia militarne, zagrożenia

polityczne kreowane przez FR, zagrożenia informacyjne kreowane przez FR. Próba oceny tych zagrożeń zawarta jest w odrębnych podrozdziałach. W ostatnim podrozdziale ocenianego rozdziału Autorka monografii usiłuje się zmierzyć z prognozowaniem przyszłych zagrożeń. Do zestawu zagrożeń militarnych ze strony FR zaliczyła ćwiczenia wojskowe prowadzone na terytorium Rosji i Białorusi, realną agresję na Gruzję w 2008 r., zwiększenie liczebności sił zbrojnych oraz reformę reformy z 2009 r., skutkującą powrotem struktur zdolnych do prowadzenia operacji na dużą skalę, zgodnie z lub podobnie do doktryny radzieckiej. Słusznie Habilitantka skupiła część swojej uwagi na Państwach Bałtyckich, które istotnie podlegają oddzielnemu oglądowi, ze względu na ich historyczną, wewnętrzną oraz geopolityczną specyfikę. Niedosytem dla czytającego monografię może być szczątkowa obecność elementu ocennego. Z uznaniem odnoszę się do uznania zjawiska korupcji jako jednego z istotniejszych elementów zagrożenia politycznego, a szczególnie do elityzacji politycznej, polegającej na pozyskiwaniu prominentnych osób w państwach docelowego wpływu, ze struktur rządowych, samorządowych, biznesowych i mediów. Trafne jest uogólnienie, że celem FR jest destabilizacja systemów politycznych w państwach sąsiadujących. Wartością dodaną tej części byłaby ocena skuteczności instrumentów wpływu politycznego na Polskę. Zagrożenia typu informacyjnego zostały zdefiniowane prawidłowo, natomiast warto byłoby rozszerzyć ich analizę i ocenę o Polskę, która jest jednym z głównych państw poddawanych intensywniej agresji informacyjnej. Za najbardziej wartościową część monografii recenzujący uznaje prognozę przyszłych zagrożeń dla regionu. Wywód w tej problematyce wyprowadzony jest z obecnego stanu niepokoju, który będzie ewoluował w stronę jego zwiększenia. Innymi słowy dosyć pesymistyczny scenariusz przyszłości będzie pisany przez wzbogacanie obecnego instrumentarium oraz kreowanie i implementację nowych pomysłów na destabilizację, nie tylko regionu, ale całej wspólnoty euroatlantyckiej. Inicjatywy i działania podjęte po aneksji Krymu dla zapewnienia bezpieczeństwa regionu zostały zbadane w rozdziale trzecim. Analizie poddano aktywność Sojuszu Północnoatlantyckiego, inicjatywy ONZ i OBWE oraz inne inicjatywy regionalne.

W kontekście NATO Autorka słusznie położyła nacisk na flankę wschodnią. Wydaje się jednak że ten wątek mógłby zostać bardziej rozwinięty o tę wzmocnioną tam obecność Sojuszu. Za wartościową uznaję konstatację o niedostatkach gotowości operacyjnej NATO zdaniem. Jednocześnie, zdaniem Habilitantki Sojusz rozpoczął swego rodzaju kurs zmierzający w stronę większej asertywności po aneksji Krymu, ale implementacja planowanych przedsięwzięć mogłaby zostać poddana większej krytyce, ponieważ były one de facto fasadowe, nie robiące na Kremlu większego wrażenia. Pomimo, że kryzys w Ukrainie

uświadomił wiele słabości Sojuszu, Pani dr Agnieszka Rogozińska mogłaby dokonać bardziej panoramicznej krytyki, wskazując na ich konsekwencje dla bezpieczeństwa międzynarodowego.. Prawdłowo zostały zidentyfikowane, działania UE wobec Rosji oraz zauważono, że w tej organizacji powoli - aczkolwiek stopniowo i systematycznie – narasta świadomość wzięcia szerszej odpowiedzialności za bezpieczeństwo swoich członków. W tym miejscu zasadnym byłby postulat odchodzenia UE od deklaratywności, oświadczeń i innych werbalnych form uprawiania polityki i przechodzenie na bardziej operacyjne podejście do problemów bezpieczeństwa. Znalazł się wprowadzić taki postulat (s.144) ale dalsze badania w przyszłości pozwoliłyby na bardziej pogłębioną analizę. Inicjatywy i działania organizacji regionalnych oraz innych form współpracy między państwami, należałoby zaliczyć do kategorii dopełniających funkcjonowanie organizacji posiadających sprawne instytucje oraz środki na ich realizację. Pomimo ich mniejszego materialnego i operacyjnego znaczenia Grupa Wyszehradzka, Bukareszteńska Dziewiątka, Trójmorze i Trójkąt Lubelski, tworzą pożądaną polityczną atmosferę wspólnoty oraz szansę na artykułowanie wspólnego stanowiska regionu na różnych forach. Oczywiście wątpliwym jest podzielenie wspólnego stanowiska przez Słowację i Węgry, ale istnieje prawdopodobieństwo że większość może inicjować presję dyplomatyczną. W przypadku ONZ i OBWE, recenzujący sugeruje, aby w dalszych badaniach z większym dystansem przyrzeć się ich funkcjonowaniu, gdyż niezależnie od pewnej pozytywnej roli, są one także forum do prezentacji i kłamliwej propagandy w wydaniu dyplomacji rosyjskiej. Recenzujący ma pewien kłopot z rozdziałem czwartym *Ocena bezpieczeństwa regionu Europy Środkowo-Wschodniej wobec zagrożeń Federacji Rosyjskiej*. Kłopot ten dotyczy po pierwsze sformułowania tytułu rozdziału, gdyż może być odebrany jako ocena zagrożeń dla Federacji Rosyjskiej. Po drugie ocena zagrożeń i ocena bezpieczeństwa są kategoriami nierozłącznymi. Istnieje korelacja wprost pomiędzy rozdziałem drugim a rozdziałem czwartym. Recenzent domyśla się dlaczego dokonano sprytnego rozdzielenia materii merytorycznej na dwa rozdziały mimo, że chodzi właściwie o to samo. Istnieje taki ogrom materiałów faktograficznych, naukowych, analitycznych i publicystycznych mieszczących się w formule pracy, że grzechem zaniechania byłoby ich nie wykorzystanie. Innymi słowy jest to pisanie o tym samym, z wykorzystaniem innej i nowszej faktografii. Habilitantka ma w pełni do tego prawo, ale powinna mieć świadomość właśnie takiego postrzegania z zewnątrz.

Proponowane zmiany w mechanizmach zapewnienia bezpieczeństwa regionu Europy Środkowo-Wschodniej zawiera rozdział piąty. Dr Agnieszka Rogozińska proponuje zmiany w zakresie mechanizmów geopolitycznych, mechanizmów bezpieczeństwa zbiorowego,

mechanizmów przeciwstawiających się agresji militarnej oraz zagrożeniom niemilitarnym. Odniosła się dwóch wizji geopolitycznych – europejskiej, preferujących samodzielność strategiczną Europy oraz transatlantyckiej, kładącą nacisk na obecność w Europie Stanów Zjednoczonych. W tym kontekście jej propozycje zmian dotyczą kwestii białoruskiej, gdzie zamiast odciągnięcia Białorusi od wpływów rosyjskich należałoby wprowadzić mechanizm integracyjny ze strukturami zachodnimi oraz zintensyfikowania współpracy regionalnej. I to w zasadzie główne propozycje zmian, natomiast pozostała część wywodu jest zobrazowaniem istniejącej rzeczywistości geopolitycznej. W zakresie zmian mechanizmów bezpieczeństwa zbiorowego pojawiają się następujące postulaty: wprowadzenie przez UE kompleksowej strategii przeciwdziałającej cyberatakowi, dezinformacji i ingerencji w proces wyborczy; wstąpienie Ukrainy do UE; zwiększenie skuteczności ONZ, OBWE oraz innych bytów współpracy regionalnej. Recenzujący patrzy z dystansem na wiarę Autorki w znaczenie OBWE i ONZ, bo rola tych organizacji praktycznie wypaliła się. Zmiany w mechanizmach przeciwstawiających się agresji dotyczą: wzmocnienia NATO, w tym rewizji obrony wschodniej flanki (pełna zgoda) oraz dostosowanie się Sojuszu do dynamiki rzeczywistości geopolitycznej; większej roli UE w działaniach na rzecz bezpieczeństwa. Przy czym za wartościowe uznaję propozycję zmian w funkcjonowaniu NATO. Obecnie nie wiemy czy możliwe stanie się osiągnięcie stanu pożądanego, ze względu na niepewność polityki i strategii władz w Waszyngtonie. Zagrożenia niemilitarne zostały zidentyfikowane prawidłowo, ale zapowiadane w rozdziale propozycje zmian przybrały formę postulatów.

W *Zakończeniu* Habilitantka punktowo odniosła się do ważnych wątków monografii oraz „rozliczyła się” z prowadzonych badań i deklaracji zawartych we wstępie. Twierdzi, że zrealizowała cele badawcze w wymiarze teoretycznym i utylitarnym. Nie podzielam poglądu dotyczącego utylitarności celu, bowiem ocena aktualnego stanu zagrożenia kreowanego przez Federację Rosyjską nie jest w zasadzie niczym nowym, a w środowisku nauk o bezpieczeństwie jak i politologicznym, panuje względny konsensus. Monografia deklарowana jako osiągnięcie naukowe zawiera bogatą bazę bibliograficzną: opracowania naukowe -106 pozycji, artykuły w czasopismach – 124; akty prawne -21; źródła elektroniczne (internet) -539 pozycji. Podsumowując praca dopełnia i wzbogaca dotychczasowy dorobek w zakresie nauk o bezpieczeństwie.

Do swojego dorobku naukowego dr Agnieszka Rogozińska zaliczyła monografią autorską - opublikowany doktorat - pt. *Zagrożenia kreowane przez Federację Rosyjską i ich konsekwencje dla bezpieczeństwa państw Europy Środkowo-Wschodniej*, Difin, Warszawa 2023, którą oceniam jako wartościową, bardziej niż monografia wskazana jako osiągnięcie

naukowe. Zagrożenia zostały poddane wszechstronnej analizie i typologii, a deklarowane wypełnienie luki w wiedzy wydaje się być nim rzeczywiście. Nie budzi większych zastrzeżeń aktywność naukowa Habilitantki. Jej dorobek publikacyjny to 69 prac, w tym: 5 monografii, 13 publikacji naukowych pod redakcją, 19 rozdziałów w monografiach oraz 31 artykułów opublikowanych w czasopismach naukowych. Zainteresowania naukowe koncentrują się na problematyce bezpieczeństwa międzynarodowego, szczególnie regionalnego. Za najważniejsze i największe zagrożenie uznawana jest – i słusznie - polityka FR. Zastrzeżenia recenzującego budzi śladowe wykorzystywanie publikacji w języku rosyjskim. Nie można rzetelnie zbadać problematyki rosyjskiej bez dokumentów, analiz i publicystyki w tymże języku. Źródła w języku angielskim mają charakter wtórny i często sparafrazowany, w tym nie zawsze prawidłowo.

III. Ocena działalności dydaktycznej, popularyzatorskiej i organizacyjnej

Dr Agnieszka Rogozińska prowadziła zajęcia akademickie na kierunku bezpieczeństwo narodowe – wykłady, ćwiczenia i seminaria. Imponujący jest zestaw przedmiotów: Teoria bezpieczeństwa, Strategia i system bezpieczeństwa wybranych państw, Bezpieczeństwo publiczne – zagrożenia i wyzwania, System bezpieczeństwa narodowego, Rodzaje zagrożeń i sposoby ich rozpoznawania, Bezpieczeństwo wewnętrzne, Bezpieczeństwo państwa, System zarządzania kryzysowego RP, System Zarządzania kryzysowego w NATO i UE, Stosunki międzynarodowe, Międzynarodowe stosunki polityczne, Militarny wymiar bezpieczeństwa, Integracja europejska a bezpieczeństwo, Podstawy strategii bezpieczeństwa, Stosunki międzynarodowe, Instytucjonalizm bezpieczeństwa międzynarodowego, Bezpieczeństwo w ujęciu historycznym, Nauka o państwie i prawie, Kapitał ludzki, Etyka służb mundurowych, Studia strategiczne, System zarządzania kryzysowego RP, Współczesne kryzysy i konflikty, Przestępczość transnarodowa, Media i komunikacja w stanach zagrożeń, System zarządzania kryzysowego RP, Współczesne ruchy separatystyczne i eksternistyczne, Metodologia badań nad bezpieczeństwem, Seminarium licencjackie, Seminarium magisterskie, Bezpieczeństwo wewnętrzne, Obrona cywilna w krajach Unii Europejskiej oraz autorski wykład monograficzny w języku obcym: International security and modern threats.

Podjęcie się prowadzenia zajęć z tytułu przedmiotów, wymaga dużej wiedzy, w tym interdyscyplinarnej. Trudno uznać wyjazdy dydaktyczne do Albanii i na Cypr w ramach Erasmus + za wyjazd stypendialny, ale fakt prowadzenia zajęć miał istotnie miejsce.

W zakresie działalności organizacyjnej, uczestniczyła w pracach kolegialnych gremiów uczelni – instytutowych, wydziałowych i uczelnianych. Posiada także osiągnięcia popularyzujące naukę w ośrodkach ekspercko-analitycznych oraz w elektronicznych mediach ogólnopolskich. Spośród innych osiągnięć należy zaliczyć opinie eksperckie dla ministerstwa Edukacji Narodowej, rzecznika Praw Dziecka. Pełniła także funkcję promotora pomocniczego.

IV. Wniosek końcowy

Przedstawione do oceny osiągnięcie naukowe, dydaktyczne, popularyzatorskie i organizacyjne przekonują mnie do stwierdzenia, że Habilitantka dr Agnieszka Rogozińska spełnia w pełni wymagania określone w kryteriach zawartych w art. 219 ust. 1 pkt. 2 i 3 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2018 r., poz. 1668). Wniosuję zatem do członków Komisji Habilitacyjnej, o podjęcie uchwały zawierającej opinię popierającą nadanie dr Agnieszce Rogozińskiej stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie.

prof. dr hab. Mirosław Minkina